

SHAXSNING IRODAVIY XUSUSIYATLARI VA ULARNING TUZILISHI

*Andijon davlat universiteti,
Umumiy psixologiya kafedrası professori
Tojiboyeva Gulxumorxon Raxmonjonovna
Andijon davlat universiteti Psixologiya yo`nalishi
1-bosqich magistranti Abduhalilova Saidaxon*

Annotatsiya: Ushbu maqolada shaxsning irodaviy xususiyatlari va ularning tuzilishi haqidagi ilmiy asoslangan ma'lumotlar hamda shaxsiy qarashlar keltirilgan. Jumladan har bir irodaviy jarayon ma'lum bir maqsad asosida amalga oshiriladi. Shuning uchun biz irodaviy jarayonlarning boshlanishi sifatida maqsad qo'yishni olamiz. Maqsad deganda biz odam nima qilish kerakligini, nimaga erishish kerakligini va qanday qiyinchiliklarni yengishi lozimligini anglashini tushunamiz.

Kalit so'zlar: Iroda, mativatsiya, ixtiyoriy, ixtiyorsiz, xis-tuyg'u, xulq-atvor, inson, axloq, axloqiy sifatlar, irodaviy sifatlar, dunyoqarash, extiyoj.

ЛИЧНОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ИХ СТРУКТУРА

Аннотация: В данной статье представлены научно обоснованные сведения и личные взгляды на волевые характеристики человека и их структуру. В частности, каждый волевой процесс осуществляется исходя из определенной цели. Поэтому мы воспринимаем целеполагание как начало волевых процессов. Под целью мы подразумеваем, что человек понимает, что ему делать, чего достичь и какие трудности преодолеть.

Ключевые слова: Воля, мотивация, произвольная, непроизвольная, чувство, поведение, человек, мораль, нравственные качества, волевые качества, мировоззрение, желание.

PERSONAL VOCATIONAL CHARACTERISTICS AND THEIR STRUCTURE

Annotation: This article presents scientifically based information and personal views about the volitional characteristics of a person and their structure. In particular, each voluntary process is carried out on the basis of a certain goal. Therefore, we take goal setting as the beginning of volitional processes. By

purpose, we mean that a person understands what to do, what to achieve and what difficulties to overcome.

Key words: Will, motivation, voluntary, involuntary, feeling, behavior, human, morality, moral qualities, volitional qualities, outlook, desire.

KIRISH

Insonning o‘z imkoniyatlaridan samarali foydalanishi, biror faoliyatga qat’iyat bilan kirishishi, qiyinchilik va to‘siqlarga qaramasdan mazkur ishni amalga oshirishda shijoat ko‘rsatishi, tirishqoqlik va tashabbuskorlik namoyon etishi muvaffaqiyatli faoliyat garovi bo‘lib qolmoqda.

Zero, har qanday faoliyatda inson omili, uning irodasi yetakchi zahira hisoblanadi. Shuning uchun mazkur psixik voqelikka ta’sir etuvchi ichki, tashqi, ijtimoiy, tabiiy omillarni o‘rganish, psixik imkoniyatlarni optimallashtirish usullarini aniqlash va tatbiq etish yuqori saviyali, kompetent mutaxassis, axloqli, insofli, o‘z manfaatidan ko‘ra jamiyat manfaatini ustun qo‘yuvchi insonni voyaga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Jahon psixologiyasida irodani tadqiq etishning ustuvorligi kuzatilmoqda. Xususan, zamonaviy inson hayot tarzining ijtimoiy-iqtisodiy globallashtirish natijasida keskin o‘zgarishi, shaxs oldidagi psixologik, pedagogik, sotsial muammolarning vujudga kelishi undan kuchli iroda va ma’naviy-ma’rifiy resurslarni takomillashtiruvchi fundamental ilmiy izlanishlarni talab etmoqda. Jamiyatda raqobatbardosh, malakali mutaxassislarga bo‘lgan talabning ortishi va ularning tanlov tizimining jiddiylashishi aynan bugungi o‘zgaruvchan, shiddatli, interaktiv voqelikka tez moslashadigan, o‘zi va faoliyatini mahoratli boshqara oladigan, maqsadi sari sobitqadam, sabotli, chiniqqan, serbardosh, qat’iyatli, mehnatkash kadrlarga ehtiyoj juda ortib bormoqda. Shuning uchun, zamonaviy psixologiyada shaxsning ichki irodaviy imkoniyatlarini tadqiq etish, uning yosh, jinsiy xususiyatlarini aniqlash, qonun va mexanizmlarini ishlab chiqish mazkur ilmiy-tadqiqot va ilmiy-amaliy muammoga yuqori dolzarblik baxsh etmoqda.

ADABIYOTLAR TAXLILI VA METODOLOGIYASI

Xulq-atvorni tartibga solishga qaratilgan ongning harakatlari tufayli barcha individual harakatlar bir butunga birlashadi va odam suv ichadi. Bu harakat ko‘pincha iroda bilan ixtiyoriy tartibga solish deb ataladi.

Irodaning asosiy vazifasi hayotning qiyin sharoitlarida faoliyatni ongli ravishda tartibga solishdir. Bu tartibga solish qo'zg'alish va inhibitsion jarayonlarining o'zaro ta'siriga asoslanadi asab tizimi. Shunga ko'ra, yuqoridagi umumiy funktsiyaning spetsifikatsiyasi sifatida yana ikkita funktsiyani ajratib ko'rsatish odatiy holdir - faollashtiruvchi va inhibitiv. Shuni ta'kidlash kerakki, to'siqni engib o'tishga qaratilgan har bir harakat ixtiyoriy emas. Masalan, itdan qochgan odam juda qiyin to'siqlarni engib o'tishi va hatto baland daraxtga chiqishi mumkin, ammo bu harakatlar ixtiyoriy emas, chunki ular birinchi navbatda tashqi sabablar insonning ichki munosabatlaridan ko'ra. Shunday qilib, to'siqlarni engib o'tishga qaratilgan ixtiyoriy harakatlarning eng muhim xususiyati - bu kurashish kerak bo'lgan maqsadning ahamiyatini anglash, unga erishish zarurligini anglash. Inson uchun maqsad qanchalik muhim bo'lsa, u shunchalik ko'p to'siqlarni engadi. Shuning uchun ixtiyoriy harakatlar nafaqat murakkablik darajasi, balki xabardorlik darajasi bilan ham farq qilishi mumkin.

Shaxsning irodaviy sifatleri va ularning rivojlanishi. Inson irodasi ma'lum fazilatlar bilan tavsiflanadi. Avvalo, irodani maqsadga erishish yo'lida yuzaga keladigan muhim qiyinchiliklarni engishning umumlashtirilgan qobiliyati sifatida ajratish odatiy holdir. Maqsadingizga erishish yo'lidagi to'siq qanchalik jiddiy bo'lsa, irodangiz shunchalik kuchli bo'ladi. Aynan iroda kuchi bilan yengib o'tiladigan to'siqlar irodaning namoyon bo'lishining ob'ektiv ko'rsatkichidir. Iroda kuchining turli ko'rinishlari orasida shaxsning bunday xususiyatlarini ajratib ko'rsatish odat tusiga kiradi: chidamlilik va o'zini tuta bilish, ular kerak bo'lganda o'z his-tuyg'ularini tiya olish qobiliyatida ifodalanadi; impulsiv va o'ylamasdan harakatlarning oldini olishda; o'zini nazorat qilish va o'zini ko'zlangan harakatni bajarishga majburlash qobiliyatida, shuningdek, o'zi xohlagan, lekin asossiz ravishda noto'g'ri ko'rinadigan narsani qilishdan tiyilish.

Irodaning yana bir xususiyati maqsadlilikdir. Maqsadlilik deganda, faoliyatning ma'lum bir natijasiga erishish uchun shaxsning ongli va faol yo'nalishini tushunish odatiy holdir. Ko'pincha, ular maqsadlilik haqida gapirganda, ular qat'iyatlilik kabi tushunchadan foydalanadilar. Bu kontseptsiya maqsadlilik tushunchasi bilan deyarli bir xil bo'lib, insonning eng qiyin sharoitlarda ham maqsadga erishish istagini tavsiflaydi.

Kishining o'z oldiga qo'yilgan maqsadga erishish uchun ichki va tashqi to'siqlarni harakat yordamida engish vaqtida vujudga keladigan psixik jarayonni so'zning asl (tor) ma'nosida iroda deb atash qabul qilingan.

Ichki to`siqlar - yalqovlik, charchovni, bajarilishi kerak bo`lgan vazifaga aloqasi bo`lmagan boshqa biror narsa bilan shug`ullanish istagini engishga majbur qilish qiyin bo`lgan vaqtning belgilangan narsani bajarishga xalaqit beradigan sub`ektiv, shaxsiy mayllardir, zararli odatlar, mayllar, istaklar. Kishi irodaviy zo`r berish tufayli ularni engadi.

Tashqi to`siqlar ishning o`ziga xos bo`lgan ob`ektiv qiyinchiliklar, uning murakkabligi har xil xalaqit berishlar, boshqa kishilarning qarshilik ko`rsatishi, ishning og`ir sharoitlari va shu kabilar tushuniladi. Lekin iroda termini bilan shaxsning qiyinchiliklarni engib, astoydil va aniq maqsadni ko`zlab harakat qilish qobiliyatini ham ataydilar. "Zo`r iroda, bu biron narsani qilishga intilish va unga erisha olishgina emas, balki shu bilan birga, zarur bo`lib qolganda o`zini biror narsadan voz kechishga majbur qila olish hamdir".

Iroda - bu shunchaki, istak va uning qondirilishi emas, balki bu ham istak, ham uni to`xtatish, ham istak, ham ayni vaqtda undan voz kechishdir. Iroda o`zaro bog`liq ikkita vazifaning - undovchi va tormozlash - to`xtatuvchi vazifalarning bajarilishini ta`minlaydi va ularda o`zini namoyon qiladi. Filosofiya va psixologiyada idealizm kishi irodasini alohida, dastlabki faollikka bo`ysungan bo`ladi. Amerika psixologi U.Jeyms harakatda hech narsaga bog`liq bo`lmagan irodaviy hukmga etakchi rol beradi. Obrazli tarzda bu quyidagicha tasavvur qilinardi: kishi o`z-o`ziga "Fiat!" (lotincha "Ha bo`la qolgin!" degan ma`noga ega bo`lgan so`zni bildiradi) deydi va go`yo ana shu birinchi galgi mistik turtki bilan belgilanmagan holda ish amalga oshiriladi.

- Bevosita irodaviy harakatga undaydigan sabablar, ehtiyojlar, uning motivlari va maqsadlari, ishtiyoqlari, istaklari va hokozolari kiradi.
- Bo`lar aniq bo`lsa, bunday intilish istak deyiladi. Anglanmagan intilishlar havaslar deb ataladi. Havas istakka qaraganda kishining irodaviy yordamini kamroq oladi va shu sababli havasning maqsadi ko`pincha real amalga oshmaydi.
- His-tuyg`ular irodaviy harakatlarga undaydigan muhim sababdir. Ular qiyinchiliklarni engishga, o`z oldiga qo`yilgan maqsadga sabot bilan erishishga undaydi.
  - Irodaviy sifatlarni tarkib toptirishda mehnatning ahamiyati katta.
  - Kishining qaror topgan qarashlari, dunyoqarashi, irodaviy xulq -atvorning muhim sababidir.
  - Irodaviy jarayonlar oddiy va murakkab bo`ladi. Oddiy - kishi hech ikkilanmasdan ko`zlagan maqsad sari boradi, u nimaga va qanday yo`l bilan erishajagini aniq biladi. Murakkab - maqsadni tanlashga ikkilanish, harakatni

tanlashga qiynalish. Bunday hollarda irodaviy harakat murakkab xarakterga ega bo`ladi va ikki bosqichga ajratiladi: 1) tayyorgarlik; 2) bajarilish.

1. Niyatni, maqsadni, anglashni ba`zan motivlar kurashi bilan qarorga kelishini, ish olib boriladigan metodlarni tanlashni o`z ichiga oladi. Masalan, oliy o`quv yurtiga kirish bosqichlari.

2. Qarorning bajarilishi. Kishi faoliyati davomida o`zini xarakterlab beradigan irodaviy sifatlarni hosil qiladi. Ayrim xususiyatlar kishini yanada faol qiladi, bu hol yarim sharlar po`stlog`idagi qo`zg`alish jarayonlarining ustunlik qilishi bilan bog`langan bo`ladi, boshqa sifatlarni yoqimsiz psixik jarayonlarga va harakatlarga xalaqit berishda, ularni to`xtatib qolishda, yo`q qilishda nomoyon bo`ladi.

- Irodani mustaqil tarbiyalash usullari juda ham har xil bo`lishi mumkin, lekin ularning hammasi quyidagi shartlarga amal qilishni o`z ichiga oladi.

1. Irodani tarbiyalashni nisbatan arziyasiz qiyinchiliklarni bartaraf etishni odat qilishdan boshlash kerak. Oldiniga unchalik katta bo`lmagan qiyinchilikni, vaqt o`tishi bilan esa ancha katta qiyinchiliklarni muntazam ravishda chiniqtiradi. Har bir qarshilikni "buysundirilmagan qal`a" sifatida baholash lozim va uni, bu "qal`ani olish" uchun barcha imkoniyatni ishga solish kerak.

2. Qiyinchiliklarni va to`siqlarni bartaraf etish ma`lum maqsadlarga erishish uchun amalga oshiriladi. Maqsad qanchalik ahamiyatli bo`lsa, irodaviy motivlar darajasi qanchalik yuqori bo`lsa, kishi shunchalik katta qiyinchiliklarni bartaraf etishga qodirdir. Muhimi, kishi kundalik ishlari orasida uzoq kelajakni hech qachon unutmasligi, faoliyatning so`nggi maqsadlarini hech vaqt esdan chiqarmasligi kerak.

3. Qabul qilingan qaror bajarilishi kerak. Har gal, qachonki, qaror qabul qilinib, uning bajarilishi yana va yana kechiktirilaversa kishining irodasi izdan chiqadi, qabul qilingan qarorlarning muntazam ravishda bajarilmasligi kishi irodasini intizomsiz qilib qo`yadi. Ammo qaror qabul qilayotib, uning ham maqsadga muvofiqligini, ham bajarilishini hisob-kitobga olishimiz kerak.

4. Agar kishi uzoqqa mo`ljallangan maqsadni oldiga qo`ygan takdirda uzoq istiqbolni nazarda tutishi, bu maqsadga erishish bosqichlarini ko`rishi, yaqin kelajakka mo`ljallangan istiqbolni ko`ra olishi juda muhimdir. Pirovardida pirovard maqsadga erishish uchun sharoitlar yaratiladi.

Irodani tarbiyalash. Irodani mustaqil tarbiyalash usullari juda ham har xil bo`lishi mumkin. Ularning hammasi quyidagi shartga amal qiladi:

1. Irodani tarbiyalani nisbatan arziyasiz qiyinchiliklarni bartaraf qilishdan boshlash kerak. Oldiniga unchalik katta bo`lmagan qiyinchilikni, vaqt o`tishi bilan

esa ancha katta qiyinchiliklarni muntazam ravishda yenga bori, kishi o'z irodasini mashq qildiradi va chiniqtiradi. Har bir qarshilkni «bo'ysindirilmagan qal'a» sifatida baholash lozim va bu qal'ani «olish uchun» barcha imkoniyatni ishga solish kerak.

2. Qiyinchiliklarni, to'siqlarni bartaraf etish ma'lum maqsadlarga erishish uchun amalga oshirish. Maqsad qanchalik ahamiyatli bo'lsa, irodaviy motivlar darajasi yuqori bo'lsa, kishi shunchalik katta qiyinchiliklarni bartaraf etishga qodirdir.

3. Qabul qilingan qaror bajarilishi kerak. Har gal, qachonki, qaror qabul qilinib, uning bajarilishi yana va yana kechiktirilsa kishining irodasi izdan chiqadi.

4. Agar kishi uzoqqa mo'ljallangan maqsadni oldiga qo'ygan taqdirda uzoq istiqbolni nazarda tutishi kerak. Bu maqsadga erishish bosqichlarini ko'rishi, ya'ni kelajakka mo'ljallangan istiqboolni ko'ra olish juda muhim.

Irodaviy akt (irodaviy harakat)da uni motivlashtirishning barcha uchto tomoni faollik manbai, uning yo'nalganligi va o'z-o'zini boshqarish vositalari namoyish qilingandir.

Irodaviy aktning bo'g'inlari. Irodaviy harakatlar sababli har doim ozmi-ko'pmi darajada anglanilgan xarakterda bo'ladi. U yoki bu ehtiyojning qanchalik anglanilganligiga bog'liq holda intilish va istakni ham farq qilsa bo'ladi. Intilish ham differensiyalashmagan, yetarli darajada anglanilmagan extiyojdan iborat faoliyat motivi. Istak faoliyatinning motivi sifatida extiyojning yetarli darajada tushunib yetilganligi bilan xarakterlanadi. Bunda faqat extiyoj ob'yekti emas, balki uni qondirishning mumkin bo'lgan yo'llari ham tushunib yetiladi. Faoliyatning butun sabablari kishining yashash sharoitlarini aks ettirish va uning extiyojlarini fahmlash natijasi hisoblanadi. Ana shu sabablar orasida hayotning har bir daqiqasida bir xillari ko'proq, boshqalari kamroq ahamiyatga ega bo'ladi.

Irodaviy zo'r berish. Irodaviy aktning eng muhim bo'g'ini-qaror qabul qilish va uni ijro etishdir. Bu ko'pincha alohida hissiy holatning irodaviy zo'r berish sifatida tavsiflanadigan holatning kelib chiqishiga sabab bo'ladi. Irodaviy zo'r berish hissiy hayajon shakli bo'lib, kishining harakatga qo'shimcha motivlarni vujudga keltiradi. Irodaning individual xususiyatlari. Iroda faoliyatning ichki qiyinchiliklarini yengishga qaratilgan ongli tuzilma va o'z-o'zini boshqarish sifatida avvalo o'ziga, o'z hissiyotlariga, xatti-harakatlariga hukmronlik qilishdir.

Abulyasiya-bu miya patologiyasi zaminida yuzaga keladigan faoliyatga intilishning yo'qligi, harakat qilish yoki uni bajarish uchun qaror qabul qilish zarurligini tushungan holda ish qila olmaslik.

Apraksiya-miya tuzilishining shikastlanishi natijasida kelib chiqadigan harakatlar maqsadga muvofiqligining murakkab buzilishidir. Agar nerv to'qimalarining buzilishi miyaning peshona qismlarida to'xtab qolsa, xattiqarkatlarni erkin to'g'rilashni buzilishida namoyon bo'ladigan apraksiya boshlanadi. Bu berilgan programma va irodaviy aktning bajarilishini qiyinlashtiradi.

Psixologiyada motivlashtirish deganda psixologik hodisalarning o'zaro mustahkam bog'langan, lekin bir-biriga to'la mos kelmaydigan nisbatan uchta turi tushiniladi. Bu birinchidan individning ehtiyojlarini qondirish bilan bog'liq bo'lgan faoliyatga undovchi motiv. Bu sub'yektni faoliyat ko'rsatishga qanday ehtiyojlar undayotganini izohlab beradi.

G'azablanish - odatda affekt tarzida kechadigan va sub'ekt uchun g'oyat muhim ehtiyojni qondirish borasida jiddiy to'siq paydo bo'lgani oqibatida kelib chiqadigan, ifodalanishiga ko'ra salbiy hissiy holat. Iztirob chekishdan farqi g'azablanish stenik tarzda, ko'rinishda bo'ladi. (Kuch g'ayratni oshirib yuboradi). Nafratlanish- Ob'ektiv holatga sub'ektning mafkuraviy, ma'naviy, estetik printsiplari va yo'l-yo'riqlariga keskin zid kelib qolishi oqibatida ro'y beradigan salbiy hissiy holatdir. Nafratlanish tajovuzkorlik xulq-atvoriga sabab bo'lishi mumkin.

Jirkanish -shaxslararo munosabatlarda ro'y beradigan va sub'ektning hayotiy nuqtai nazari, qarashlari va xulq-atvoriga nomutanosibliqi oqibatida hosil bo'ladigan salbiy hissiy holatdir.

Qo'rquv - sub'ekt o'zining xotirjam hayot kechirishiga ziyon etishi mumkinligi haqida, unga real tarzda tahdid solayotgan yoki tahdid solishi mumkin bo'lgan xavf-xatar haqidagi xabarni olishi bilan paydo bo'ladigan salbiy hissiy holatdir. qo'rquv hissiyoti stenik tusda ham, astenik tusda ham bo'lishi mumkin, yoxud hissiy zo'riqishlar tarzida, yoxud ruhan astoydil tushkunlikka berilgan va xavotirlangan tarzda, yoxud affektiv holatga tushgan tarzda (dahshatli qo'rquv hissiyotning eng so'nggi turidir) kechishi mumkin. Uyalish - o'zining niyat maqsadlari, hatti-harakatlari va tashqi qiyofasi faqat tevarak -atrofidagilar tomonidan kutilganiga mos kelmaganligini emas, balki o'ziga loyiq xulq-atvor va tashqi qiyofa haqidagi shaxsiy tasavvurlarga ham mos kelmayotganligini anglab etishida ifodalangan salbiy holatdir.

His-tuyg'ular-kishi shaxsining ancha yorqin ko'rinishlaridan biri bo'lib, u bilish jarayonlari va xulq-atvor hamda faoliyatni irodaviy boshqarish bilan birgalikda namoyon bo'ladi. Shaxs o'zi bilib olayotgan va bajarayotgan narsaga

uning barqaror munosabati his-tuyg'ularning mazmunini tashkil etadi. Shaxsni ta'riflash degani ko'p jihatdan muayyan konkret kishi umuman nimani sevadi, nimani yomon ko'radi, nimadan nafratlanadi, nima bilan faxrlanadi, nimadan xursand bo'ladi, nega uyaladi, nimaga havas qiladi va hokazolar degan ma'noni anglatadi. Individdning barqaror his-tuyg'ulari predmeti, ularning jadalligi, kechinmalarning xususiyati va hissiyotlari, affektlar, kuchli hayajonlanish holatlari va kayfiyatlari shaklida tez-tez namoyon bo'lishi kuzatuvchi ko'z o'ngida kishining hissiy dunyosini, uning his-tuyg'ularini va shu asnoda uning individualligini namoyon etadi.

XULOSA

Irodaviy harakatlarda kishining axloqiy xislatlari namoyon bo'lsa, iroda kuchi ijobiy ahamiyatga ega deb hisoblaymiz. Ikkinchidan, kishilarning axloqiy hislarlari haqida fikr yuritilganda aytilgan so'zlarni emas, balki ularning ma'naviy qiyofasini ko'rsatadigan irodaviy harakatlarni nazarda tutamiz. Shuning uchun kuchli irodaning mardlik, o'zini tuta bilish, sabot-matonat, chidam va jasurlik kabi xususiyatlari irodaning axloqiy sifatleri deb hisoblaymiz. Kishi biror qarorga kelishda o'z qarori va harakatlari uchun axloqiy mas'uliyat sezsa, uning irodasi axloqiy hisoblanadi. Kishining chinakam axloqiyliigi ma'naviy qiyofasi, so'zida va muhokamalarida emas, balki faoliyatida, ishida va asosan mehnatda, ya'ni mehnatga va ishning o'ziga mehr qo'yishida namoyon bo'ladi. O'zining intilish (mayllarida), qaror va harakatlari har doim ahloq tamoyillariga amal qiladigan kishilarni axloqli kishilar deb ataymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Nishanova Z. Psixodiagnostika va eksperimental psixologiya. T. Tafakkur bo'stoni. 2006.
2. Nishanova Z. G. Alimova Bolalar psixologiya va uni o'qitish metodikasi. T.2006
3. M. Davletshin, Sh.Do'stmuhammedova, M. Mavlonov , S. To'ychiyev Yosh davrlari va pedagogik psixologiya T. 2004. O'quv metodik qo'llanma.
4. Shamshetova A.K, Soipova M.L. T. 2022y. O'quv qo'llanma.
5. G'oziyev E.G. Ontogenez T. 2010
6. Tojiboyeva, G. R. (2022). Development of the skill of calligraphic writing as a professional competence in a future primary school teacher. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(12), 830-835.
7. Tojiboyeva, G. R., & Shohruxbek Ulug'bek o'g, A. (2022). TURLI RAHBARLIK USLUBLARINING PSIXOLOGIK TAVSIFI. *Journal of new century innovations*, 16(1), 114-117.
8. Raxmonjonovna, Tojiboyeva Gulxumorxon, and Maxmudjonov Ibroximjon Ismoiljon o'g'li. "TALABALARDA BAXTLI OILAVIY HAYOT HAQIDAGI TASAVVURLAR VA OILA MUSTAHKAMLIGI." *Лучшие интеллектуальные исследования* 34.1 (2024): 165-169.
9. Raxmonjonovna, T. G., & Abdullo o'g'li, A. M. (2024). МАКТАВ PSIXOLOGINING NIZOLI VAZIYATLARDAGI PSIXOPROFILAKTIK FAOLIYATINING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK OMILLARI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 57(1), 22-25.
10. Raxmonjonovna, T. G. (2024). NIZOLARNI YENGIB O 'TISHNING PSIXOLOGIK O 'ZIGA XOSLIGI. *TADQIQOTLAR. UZ*, 30(1), 205-210.